

RESET
THE SYSTEM

BELASTINGVISIE FNV 2024

Belastingen; leuker kunnen we het niet maken,
wel eerlijker.

FNV.NL

INHOUDSOPGAVE

INLEIDING	4
CONCLUSIE	5
1. WIE VERDIENT HET GELD IN NEDERLAND EN WIE BETAALT DE BELASTING	6
1.1 Belastingconcurrentie, belastingontwijking en een eerlijke winstbelasting	8
1.2 Belast inkomen uit vermogen en inkomen uit arbeid gelijk	9
1.2.1 Box 2	9
1.2.2 Box 3	10
1.3 Belastingen en de woningcrisis	12
1.4. Maak de erfbelasting eerlijker en schaf de BOR af.	13
2. ZORG VOOR EEN EERLIJKER STELSEL VAN INKOMSTENBELASTING EN TOESLAGEN	14
3. ZET BELASTINGEN IN OM DE ENERGIE EN CIRCULAIRE TRANSITIE TE VERSNELLEN	17

INLEIDING

Belastingen zijn vervelend voor het individu maar kunnen niet los gezien worden van het totale Nederlandse niveau van collectieve voorzieningen, de kwaliteit van het sociale zekerheidsstelsel, het systeem van toeslagen, het niveau van sociale zekerheid en de minimale levensstandaard. Alleen door belastingen te heffen kan de overheid dat wat wij collectief belangrijk vinden betalen. De Nederlandse verzorgingsstaat zou niet kunnen bestaan zonder een goede belastingbasis. Het is daarom van belang dat de overheid voldoende belastinginkomsten heeft. Maar, de manier waarop belastingen geheven worden heeft grote gevolgen voor hoe de welvaart in Nederland verdeeld wordt. Daarom gaan we in deze belastingvisie in op de vraag hoe het Nederlandse belastingstelsel beter kan bijdragen aan een goed functionerende en eerlijke samenleving. De voorliggende visie is te zien als een actualisatie en aanscherping van de eerdere FNV-belastingvisie. Met de presentatie van de geactualiseerde belastingvisie houdt het nadenken over het belastingbeleid niet op. Zo zullen we onderzoeken of het Nederlands belastingstelsel wel voldoende progressief is en gaan we de coördinatie op lokale belastingen nader onderzoeken. Zo is het onder meer wenselijk dat de kwijtschelding-grens van lokale belastingen omhooggaat zodat meer mensen het hoofd boven water kunnen houden. Dit geldt in het bijzonder voor werkenden armen. Hulp bij lokale belastingen voor leden wordt geboden door de FNV-belastingsservice en de FNV-adviseurs sociale voorzieningen.

De FNV-belastingvisie is gebaseerd op 2 basisprincipes.

1. Elke euro inkomen wordt, onafhankelijk van waarmee deze verdiend is, even zwaar belast.
2. Belasting dient progressief te zijn met het inkomen. Een rijk persoon betaalt dus gemiddeld een hoger belastingpercentage dan een armer persoon.

Een van de veranderingen die nodig is om dit te bereiken, is dat de belastingheffing op kapitaal in Nederland hervormd moet worden. Zo betalen bedrijven (te) weinig belasting over hun winstinkomen en zullen de belastingtarieven op winst omhoog moeten. Internationale belastingconcurrentie heeft bijgedragen aan de lage belastingtarieven op winst. Ook door de mogelijkheden om belasting te ontwijken staan de belastingopbrengsten onder druk. Dat betekent dat de FNV door moet gaan met de bestrijding van belastingontwijking. Het zijn echter niet alleen de grote bedrijven die weinig belasting betalen, ook eigenaren van BV's (DGA's) betalen in veel gevallen heel weinig belasting. Dit vereist dan ook een hervorming van box 2. Daarnaast is de belastingheffing op vermogen in box 3 onrechtvaardig. Zo worden rendementen in box 3 nu vaak veel lager belast dan inkomen uit arbeid en betalen mensen die weinig rendement hebben juist relatief veel belasting. Ook box 3 zal daarom hervormd moeten worden.

Ook met de belasting op inkomen gaat er veel verkeerd. Het Nederlands systeem van inkomstenbelastingen, toeslagen en belastingkortingen is onnodig complex en de extra belasting die betaald moet worden als het inkomen iets stijgt (de marginale druk) is voor sommige inkomensgroepen veel te hoog. Werkenden met een inkomen tussen de 20 en 40 duizend euro houden van elke euro die ze extra verdienen vaak maar 20 cent over. Ook is de belasting- en premiedruk erg verschillend tussen werknemers en zelfstandigen en tussen werkenden en mensen met een uitkering of zij die vervroegd met pensioen gaan. Dat is onder meer een gevolg van de verschillende heffingskortingen en belastingtarieven die voor de verschillende groepen gelden. Denk hierbij aan de arbeidskorting, ouderenkorting, zelfstandigenaftrek en de AOW-premie. Door het aantal toeslagen te verminderen en een progressief tarievenstelsel in te voeren, kan het systeem van inkomstenbelasting eerlijker en effectiever worden.

Ten slotte kunnen belastingen bij de energietransitie een belangrijke rol spelen. De gemakkelijke weg bestaat eruit om de energietransitie te begeleiden met (hoge) subsidies, terwijl de route via de belastingen juist de meer efficiënte weg is. Daarbij geldt met name dat belastingen die ingrijpen in het productieproces heel effectief kunnen zijn, zoals bijvoorbeeld een CO₂-belasting. Daarbij geldt ook dat juist bij milieubelastingen de Europese belastingsamenwerking van belang is, om zo voldoende effectief te kunnen zijn terwijl negatieve werkgelegenheidseffecten juist beperkt worden.

In deze belastingvisie doen we voorstellen om het belastingstelsel in Nederland effectiever en rechtvaardiger te maken en laten we zien op welke manier er meer belasting geheven kan worden om onze collectieve voorzieningen op peil te houden.

CONCLUSIE

Nederland is een mooi land. Maar om dat zo te houden moet er voldoende belasting opgehaald worden door de belastingdienst en moeten de lasten eerlijk verdeeld worden. De FNV vindt dat deze verdeling nu niet eerlijk is. Rijken betalen vaak minder belasting dan armeren. Het is niet langer zo dat de sterkste schouders de zwaarste lasten dragen. Om het Nederlandse belastingstelsel eerlijk, effectief en toekomstbestendig te maken doet de FNV de volgende voorstellen.

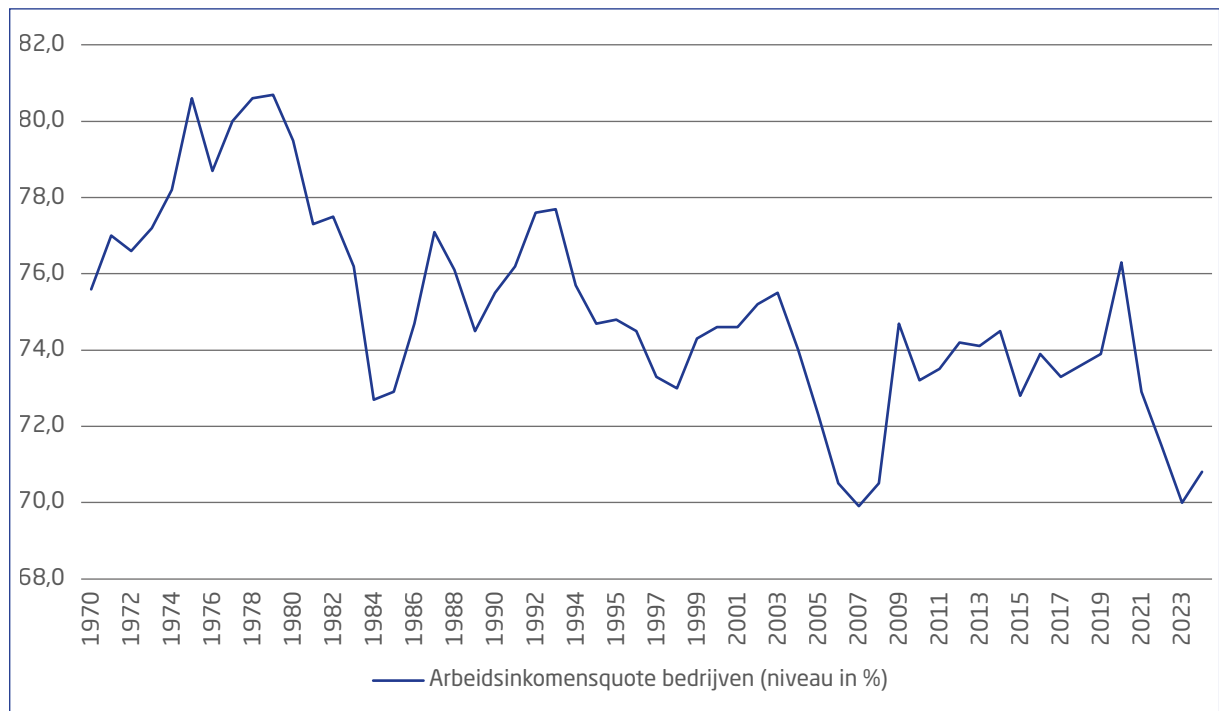
1. Belast inkomen uit vermogen en inkomen uit arbeid gelijk:
 - a. Verhoog de vennootschapsbelasting naar 1 uniform tarief van 35%.
 - b. Zorg ervoor dat het gecombineerde tarief van de vennootschapsbelasting en de belasting in box 2 minimaal even hoog is als het marginale belastingtarief in box 1;
 - c. Belast de vermogensaanwas in box 3 even zwaar als de belasting op arbeid;
 - d. Schaf de bedrijfsopvolgingsregeling af;
 - e. Hervorm de belastingen op de woningmarkt zodat er geen prijsopdrijvend effect meer is en schaf de winstbelasting (vpb) voor woningbouwcorporaties af.
2. Zorg voor een eerlijker stelsel van inkomstenbelasting en toeslagen:
 - a. Verhoog het aantal belastingschijven en maak deze progressief;
 - b. Hervorm de arbeidskorting en de algemene heffingskorting tot 1 nominaal bedrag en maak de algemene heffingskorting verzilverbaar;
 - c. Verklein de belastingverschillen tussen zelfstandigen, werknemers, gepensioneerden en uitkeringsgerechtigden;
 - d. Schaf de kinderopvangtoeslag af en vervang deze door een basisvoorziening;
 - e. Schaf de zorgtoeslag af, verlaag de zorgpremie en bekostig dit door een verhoging van de inkomensafhankelijke zorgpremie.
3. Gebruik belastingen om de energietransitie en circulaire transitie te versnellen en laat dat een onderdeel van het Just Transition proces zijn.

1. WIE VERDIENT HET GELD IN NEDERLAND EN WIE BETAALT DE BELASTING

Een steeds groter deel van het inkomen dat in Nederland verdiend wordt belandt bij de factor kapitaal. Bovendien wordt de factor kapitaal relatief weinig belast. Beide ontwikkelingen dragen ertoe bij dat het vermogen van rijken toeneemt en daarmee de vermogensongelijkheid.

Al decennia staan de lonen onder druk in Nederland, waardoor een steeds groter deel van het in Nederland verdiende inkomen bij de factor kapitaal belandt. Dit heeft zich vertaald in een steeds verder dalende arbeidsinkomensquote. Dit getal laat zien hoeveel procent van het BBP wordt verdiend door werkenden.

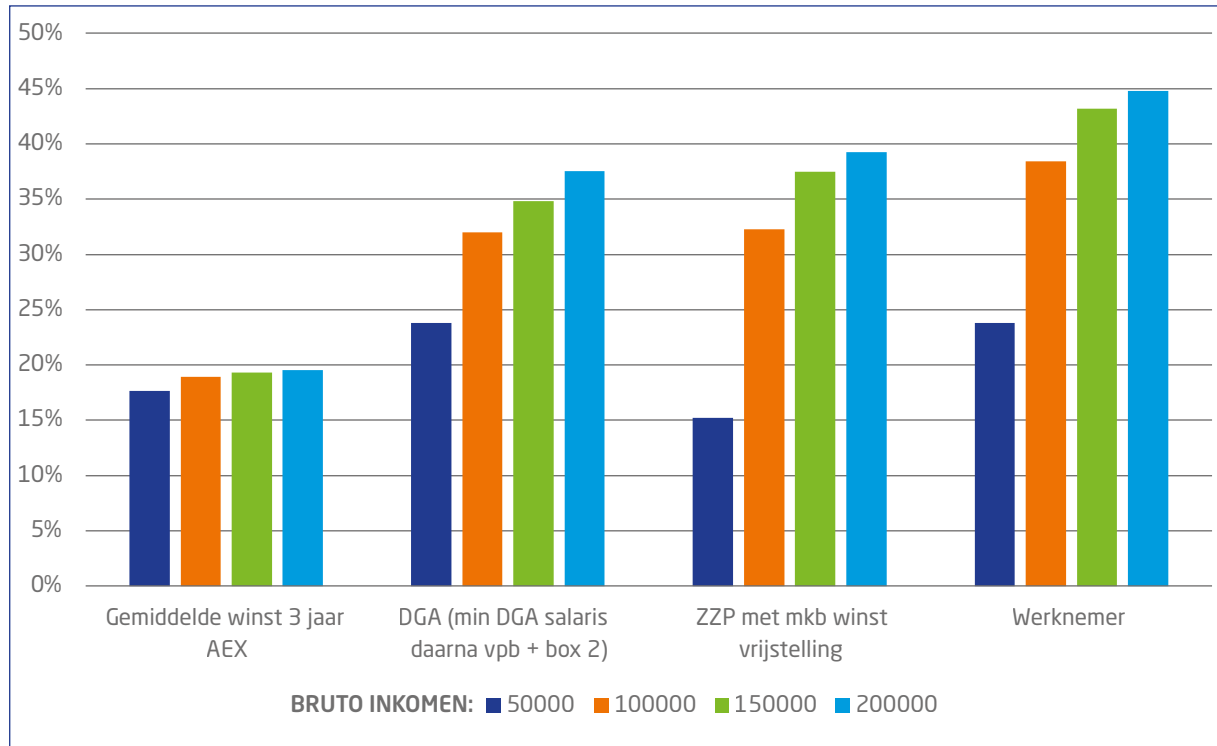
Figuur 1: Arbeidsinkomensquote bedrijven 1970-2023

Bron: CPB; CEP 2024

In Nederland wordt anno 2024 slechts 70,8 procent van het totale BBP verdiend door werkenden. Het overige deel, 29,2 %, is winst voor bedrijven. De verhouding tussen hoeveel winst en hoeveel beloning voor arbeid er wordt betaald is bovendien steeds schever geworden. Sinds eind jaren '70 is de AIQ namelijk steeds verder gedaald.

Deze stijgende ongelijkheid wordt niet gedempt maar juist versterkt door het Nederlandse belastingstelsel. In Nederland betalen mensen over verschillende soorten inkomens zeer verschillende belastingtarieven. Een euro die een ZZP'er verdiend wordt bijvoorbeeld heel anders belast dan een euro die op de beurs verdiend wordt en een directeur van een bedrijf betaalt een lager belastingpercentage dan een werknemer.

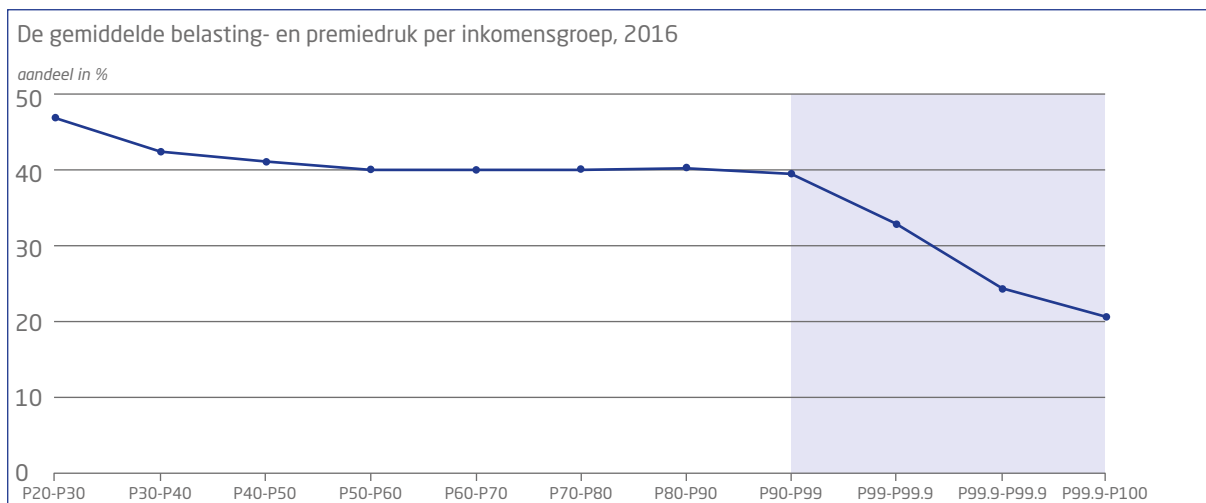
In figuur 2 wordt weergegeven hoeveel procent belasting er betaald wordt over de inkomens uit verschillende bronnen.

Figuur 2: % belasting naar inkomensbron en inkomenshoogte.

In het diagram vallen een aantal dingen op. Het eerste wat eruit springt is dat de belasting op inkomsten uit aandelen zeer veel lager is dan alle andere belastingvormen. Om de winst uit aandelen te bepalen is gekeken naar het gemiddelde rendement van de AEX over de periode 2021 tot begin 2024. Over dit rendement wordt in box 3 effectief belasting betaald. De betaalde belasting is ook voor zeer hoge inkomens zeer laag en altijd lager dan wat een werknemer betaald bij een vergelijkbaar inkomen. Daarnaast valt op dat ZZP'ers bij elk inkomen gemiddeld minder belasting betalen dan werknemers. Nog vreemder is echter dat een DGA bij een laag inkomen tot 50 duizend dezelfde belasting betaald als een weknemer maar bij hogere inkomens altijd minder belasting betaald dan een werknemer en ook zzp'er.

Als je als Nederlander met een goed inkomen zo min mogelijk belasting wilt betalen kun je dus beter je geld verdienen op de beurs of als directeur dan als werknemer of ZZP'er. Het voordeel dat een DGA heeft wordt verder versterkt door de vele mogelijkheden van belastingontwijking. In praktijk is het als eigenaar van een BV makkelijk om minder belasting te betalen dan in het hierboven gegeven voorbeeld. Het gegeven voorbeeld kan dan ook gezien worden als een bovengrens van de belastingdruk op inkomen voor een eigenaar van een BV. Het beeld van belastingongelijkheid komt ook naar voren in de CPB-studie uit 2022 'Ongelijkheid en herverdeling'. Hieruit blijkt dat de bovenste 1% van de huishoudens veel minder belasting betaalt dan het gemiddelde huishouden.

Figuur 3: De gemiddelde druk van alle belastingen loopt niet op met de hoogte van het inkomen.

Bron: CPB, 'Ongelijkheid en herverdeling' 2022

Deze 1% bestaat voornamelijk uit eigenaren van bedrijven. De ongelijkheid is grotendeels het gevolg van de lage belasting die je betaalt als aandeelhouder van een bedrijf en van de mogelijkheden voor belastingontwijking¹. Het Nederlandse belastingstelsel is daarmee oneerlijk omdat de rijken een lager belastingpercentage betalen dan een middenklasse huishouden.

De vennootschapsbelasting is tegenwoordig aanzienlijk lager dan twintig jaar geleden. Begin deze eeuw was het toptarief nog 35% terwijl het 'opstaptarief' 30% was². De laatste twintig jaar zijn deze tarieven fors lager geworden om op belastingen te kunnen "concurreren" met andere landen. Onder andere in 2007 is hierom het belastingtarief fors verlaagd van 29,6% naar 26%. Tegenwoordig is het tarief nog lager. Het toptarief is 25,8% en het opstaptarief is slechts 19%. Het 'opstaptarief' is het tarief dat over het eerste deel van de winst wordt betaald. Anno 2024 is dit opstaptarief geldig voor de eerste 200 duizend euro winst. Door de verlaging van het tarief en de introductie van een opstaptarief is de winstbelasting in Nederland nu veel lager dan aan het begin van de 21e eeuw.

1.1 BELASTINGCONCURRENTIE, BELASTINGONTWIJKING EN EEN EERLIJKE WINSTBELASTING

Belastingconcurrentie tussen landen is een belangrijke reden geweest om te komen tot lagere belastingtarieven voor grote bedrijven. Dat zet de belastingopbrengsten voor alle landen onder druk. Iedereen is daar verliezer van, met uitzondering van de aandeelhouders van grote bedrijven. Onder druk van de corona-uitgaven, zien we nu internationaal een voorzichtige trend naar hogere belastingtarieven op bedrijfswinsten. Dat biedt voor Nederland ruimte voor tariefsverhogingen.

FNV stelt voor om gebruik te maken van deze ruimte en terug te gaan naar de tarieven zoals die begin deze eeuw golden. Hierbij stellen we één uniform tarief van 35% voor. Dit levert een extra belastingopbrengst op van ongeveer 14.6 miljard euro³. Voor een hoog en een laag tarief in de winstbelasting zijn in de economische literatuur weinig steekhoudende argumenten te vinden. Wel zorgt een verschil in tarieven voor meer mogelijkheden tot belastingontwijking. Dit gebeurt onder andere door extra BV's op te richten en het bedrijf te splitsen over deze BV's. Hierdoor daalt de gemiddelde winst wat zorgt voor een lagere totale belastingheffing.

- 1 In plaats van op de loonlijst staan met een hoog inkomen, kiezen veelverdieners er veelal voor om zich via een BV te laten inhuren. Zo wordt hoog belast looninkomen omgezet in laag belast kapitaalinkomen. Over de inkomsten in de BV hoeft dan in eerste instantie slechts 19% winstbelasting betaald te worden en over vermogen dat in de BV blijft hoeft geen box 3 belasting betaald te worden. Grotere bedrijven kunnen het bedrijf in verschillende BV's knippen en ervoor zorgen dat elke BV op een winstniveau uitkomt dat maximaal gelijk is aan de maximale hoogte van het tariefafstapje in de VPB.
- 2 In de Nederlandse vennootschapsbelastingen kennen we twee tarieven. Een hoog tarief (toptarief) en een laag tarief (opstaptarief). De ontwikkeling van het hoge en lage VPB-tarief is onder meer te vinden in: Het opstaptarief in de VPB verdient meer aandacht, door Martijn Badir, Jolanda Timmerman en Lieuwe van Hoorn in ESB, 26 augustus 2021.
- 3 Dit is uitgerekend op basis van de [Sleutel tabel 2023](#) van het Ministerie van Financiën. Momenteel is het hoge VPB-tarief gelijk aan 25,8%. Dit verhogen naar 35% levert volgens de Sleutel tabel een bedrag op van 8.13 miljard euro. Het verhogen van het lage tarief van 19% naar 35% levert een bedrag op van 6.45 miljard euro.

Een ander probleem binnen de winstbelasting is het uitstellen van belastingbetaling in box2 door bedrijven. De totale belasting die een eigenaar van een bedrijf betaalt over de winst bestaat uit de winstbelasting plus de box 2 belasting. In het jaar dat er winst wordt gemaakt moet direct winstbelasting betaald worden. De box 2 belasting hoeft echter pas betaald te worden zodra er geld van de BV wordt overgeboekt naar de aandeelhouder. Doordat in Nederland de winstbelasting laag is betalen bedrijven relatief weinig belasting over de winst die ze in een bepaald jaar boeken. Een groot deel van de belastinginkomsten komt dus pas ver in de toekomst binnen bij de Nederlandse belastingdienst. Daarmee geeft de Nederlandse belastingdienst eigenlijk een rentevrije lening aan aandeelhouders. Dit is onwenselijk en maakt dat de Nederlandse staat minder geld heeft om investeringen te doen die nu nodig zijn. Een hogere winstbelasting zou het uitstellen van belasting verkleinen doordat een groter deel van de totale belasting die over de winst betaald moet worden meteen afgedragen wordt.

Naast lage belastingtarieven is ook belastingontwijking wereldwijd een groot probleem. Nederland draagt sterk bij aan dit probleem door zich op te stellen als een fiscaal doorvoerland. Dit betekent dat bedrijven winsten die in andere landen behaald worden door Nederland heen laten stromen zodat hierover in Nederland belasting betaald wordt in plaats van in het buitenland. Bedrijven kunnen hiermee, dankzij de lage tarieven in Nederland, veel belasting besparen. Dit gaat vooral ten koste van de fiscus in andere landen. Maar ook de Nederlandse fiscus verliest hierdoor inkomsten. Dit komt doordat de extra belasting die binnen zou komen bij hogere winstbelastingen hoger is dan wat er nu aan belastingopbrengsten wordt geboekt omdat Nederland nu een fiscaal doorvoerland is met lage tarieven.

Belastingontwijking kan bestreden worden door internationale samenwerking. Een goed voorbeeld hiervan is de introductie van de 2e pijler van BEPS 2.0 binnen de OECD. Deze afspraak zorgt voor de introductie van een internationaal minimum effectief belastingtarief van 15% binnen het overgrote deel van de landen in de wereld. Dit kan belastingontwijking flink verminderen. Echter, volgens de FNV zou dit minimale effectieve tarief op termijn naar 25% moeten stijgen. Een andere oplossing voor het beperken van belastingontwijking is het vergroten van de transparantie over waar en hoeveel belasting er door bedrijven wordt betaald. Daarom is de FNV-voorzitter van het verplichten van een zogenoemd fiscaal jaarverslag waarin bedrijven aangeven in welk land zij welke belasting betalen.

De FNV wil dat Nederland zich meer inzet voor het voorkomen van belastingontwijking en -ontduiking. Mede om deze reden moet de winstbelasting (VPB) naar 1 uniform tarief van 35%. In internationaal verband pleit de FNV mede om deze reden ook voor een minimaal effectief tarief van de winstbelasting van 25%.

1.2 BELAST INKOMEN UIT VERMOGEN EN INKOMEN UIT ARBEID GELIJK

In Nederland wordt inkomen uit vermogen of kapitaal lager belast dan inkomen uit arbeid. Dit is niet eerlijk en onwenselijk omdat mensen met vermogen juist de mensen zijn met vaak de hoogste inkomens. De volgende twee principes zouden leidend moeten zijn bij het vormgeven van het belastingstelsel.

1. Elke euro inkomen wordt, onafhankelijk van waarmee deze verdiend is, even zwaar belast.
2. Belasting dient progressief te zijn met het inkomen. Een rijk persoon betaalt gemiddeld een hoger belastingpercentage dan een armer persoon.

Deze beide principes worden nu niet waargemaakt doordat de belasting op vermogen fors lager is dan de belasting op arbeid en de belasting op vermogen niet progressief is. Daarom moet de vermogensbelasting in Nederland veranderd worden. In Nederland wordt de belasting op vermogen geregeld in box 2 voor ondernemers en in box 3 voor particulieren. Per box stellen we hervormingen voor om deze belastingen zo te wijzigen dat over elke euro inkomen evenveel belasting wordt betaald en rijke mensen gemiddeld een hogere belasting betalen dan arme mensen.

1.2.1 Box 2

In box 2 worden de inkomsten van directeur-groot aandeelhouders (DGA's) belast. DGA's bezitten tenminste 5% van de aandelen van een onderneming. Dit kunnen ondernemers zijn met een eigen bedrijf, maar ook privépersonen met een grote hoeveelheid aandelen in een bedrijf. DGA's betalen nu effectief minder belasting dan werknemers per euro inkomen en stellen het betalen van belasting vaak erg lang uit.

De belasting die een DGA uiteindelijk over de winst van zijn bedrijf betaald voordat hij/zij dit als particulier kan uitgeven bestaat uit 2 dingen. Eerst moet een BV over de winst vennootschapsbelasting (VPB) betalen. Daarna moet een DGA die winst uit zijn bedrijf op zijn privérekening gestort krijgt over dit inkomen box 2 belasting betalen.

Tabel 1

Uitgekeerde winst van de BV	Vennootschapsbelasting	Box 2	Gecombineerd tarief
Minder dan €67.000	19%	24,5%	38,84%
€67.000 t/m €200.000	19%	33%	45,73%
Meer dan €200.000	25,8%	26,9%	50,29%

Dit is tot een winst van €200.000 fors minder dan wat een werknemer met een dergelijk salaris zou betalen. Het marginale tarief voor werknemers is namelijk 49,5% in box 1. De directeur aandeelhouder van een advocatenkantoor betaald hierdoor procentueel gezien minder belasting dan eenzelfde advocaat die bij het kantoor in loondienst is. Dit is schief. In de praktijk is het probleem door fiscale constructies overigens groter.

Een ander groot probleem is dat DGA's ook kunnen besluiten om de gemaakte winst niet aan zichzelf uit te keren en daarmee de belastingbetaling in box 2 uit te stellen. Pas als de ondernemer de winst aan zichzelf uitkeert in de vorm van een dividend wordt er een box 2 heffing betaald over de dividenduitkering. Dit is fiscaal voordelig omdat er op deze wijze gratis wordt geleend van de belastingdienst en vermogen dat in een bedrijf zit niet wordt belast volgens de vermogensbelasting in box 3. Een manier om als ondernemer ondanks het niet uitkeren van winst toch voldoende privégeduld te hebben is het verstrekken van een lening door de BV aan de aandeelhouder. Op die manier heeft een directeur voldoende geld om leuk van te leven zonder dat hij/zij hierover box 2 belasting moet betalen.

De FNV wil de problemen met box 2 oplossen door ervoor te zorgen dat het gecombineerde tarief van de VPB plus box 2 minimaal uitkomt op het marginale tarief van de hoogste schijf voor box 1 (49,5% in 2024) voor alle winstniveaus. Daarnaast stelt de FNV voor om voor hoge dividenduitkeringen het box 2 tarief licht progressief te maken zodat er een prikkel ontstaat om jaarlijks dividend uit te keren aan de aandeelhouders. Daarnaast moet het verstrekken van leningen van BV's aan de eigen aandeelhouders moeilijker gemaakt worden.

1.2.2 Box 3

In box 3 wordt het inkomen uit vermogen van particulieren belast. Het huidige stelsel belast op basis van een fictief behaald rendement in 2 verschillende categorieën verminderd met de kosten van schulden. Doordat de belasting niet kijkt naar het werkelijk behaalde rendement is de box 3 belasting eigenlijk een belasting op vermogen en niet het rendement uit vermogen. Hierdoor komt de belasting op vermogenswinst gemiddeld genomen veel lager uit dan de belasting op inkomen uit arbeid (zie ook figuur 2).

Hoe werkt belasting in box 3 in 2024			
	Ingrid	Henk	Anne-Fleur
Spaargeld	5.000	40.000	50.000
Aandelen	0	50.000	250.000
Schulden	10.000	25.000	100.000
Reken rendement spaargeld (1,03%)	51,50	412	515
Reken rendement aandelen (6,04%)	0	3020	15075
Reken rendement schulden (-2,47%)	-247	-617,5	-2470
Belastbaar rendement	<0	2.814,50	13.120
Vermogen verminderd met schulden	<0	65.000	200.000

Hoe werkt belasting in box 3 in 2024			
Heffingsvrijvermogen	57.000	57.000	57.000
Grondslag sparen en beleggen	<0	8000	143.000
Aandeel rendementgrondslag	<0	$8.000/65.000 \cdot 100 = 14,04\%$	$143.000/200.000 \cdot 100 = 71,5\%$
Voordeel uit sparen en beleggen	<0	14.04% van 2.586,50=395,16	71.5% van 13.120=9380,80
Belasting in box 3	0	32% van 395,16=126,45	32% van 9.380,80=3001,86

De FNV vindt dit niet eerlijk. Mensen met een hoog inkomen zouden progressief meer belasting moeten betalen dan mensen met een laag inkomen. Ook als het gaat om rendement op vermogen. Daarom is de FNV, voorstander van een vermogensaanwasbelasting op basis van het daadwerkelijk gerealiseerde rendement waarbij het rendement als inkomen wordt opgeteld bij het belastbaar inkomen in box 1. Dat zou betekenen dat burgers met inkomen uit vermogen evenveel belasting betalen over hun inkomen als burgers met inkomen uit arbeid. Nadrukkelijk is hiervan rendement op de eigen woning uitgezonderd. De eigen woning maakt namelijk geen deel uit van box 3.

Om tot een dergelijk systeem te komen dienen er wel enkele keuzes gemaakt te worden in de vormgeving van een nieuw stelsel. Deze lichten wij hieronder toe.

De eerste aanvulling gaat over wie er belasting moet betalen. Nu is het zo dat er een heffingsvrij vermogen geldt van €57.000 per belastingplichtige. Bij een belasting op basis van het daadwerkelijke rendement werkt een dergelijke systematiek niet meer goed. Immers, niet het vermogen maar het rendement daarop wordt belast. De FNV zou alleen wel willen voorkomen dat kleine spaarders te veel belasting gaan betalen over hun spaargeld. Een methode om dit te voorkomen is een aftrekpost specifiek voor het inkomen uit vermogen in te voeren. Dit zorgt ervoor dat enkel inkomen uit vermogen boven deze grens belast wordt. De hoogte van deze aftrekpost kan bepaald worden aan de hand van het gemiddelde rendement dat spaarders hebben op de eerste €57000 aan spaargeld. Op dit moment is de spaarrente op vrijwel alle spaarrekeningen lager dan 1,5%. Een daarbij passende aftrekpost zou dan €855 per jaar zijn. Het voorstel zou dan ook zijn om een heffingsvrij rendement van tussen de €500 en €1000 te hanteren. Deze aftrekpost kan jaarlijks gebaseerd worden op het gemiddelde rendement op spaartegoeden. Enkel personen met een rendement hierboven gaan voor het bedrag boven deze aftrekpost belasting over de gerealiseerde vermogensaanwas betalen.

De FNV pleit voor gelijke belastingen ongeacht waar de inkomsten vandaan komen. Binnen dat perspectief is het logisch dat het belastingpercentage op vermogensaanwas gelijk is aan de belasting die anderen binnen de inkomstenbelasting over arbeid moeten betalen. Om dit te bereiken kan de vermogensaanwas na aftrek van de eerdergenoemde aftrekpost meegeteld worden bij het verzamelinkomen voor de inkomstenbelasting. Op die manier wordt er automatisch progressief belast volgens de huidige systematiek in de inkomstenbelasting. Grootverdieners gaan daardoor een hoger percentage belasting betalen dan mensen met een laag inkomen. Bovendien worden mensen met een laag inkomen uit vermogen gelijk behandeld als mensen met een laag inkomen uit arbeid. Dit is in lijn met het gelijkheidsbeginsel dat de FNV belangrijk vindt.

Bij een dergelijk belastingsysteem bestaat echter de kans op oneerlijk hoge belastingen. Mochten personen in het ene jaar veel vermogenswinst maken terwijl zij in het andere jaar een verlies zouden maken, dan zou de situatie kunnen ontstaan dat personen een zeer hoge belastingaanslag krijgen die niet past bij de gemiddelde winst die is gemaakt. Om dit te voorkomen is het nodig om verliesverrekening toe te staan. Dit betekent dat verliezen in het ene jaar tegen winsten in het andere jaar weggestreept kunnen worden.

Naast het probleem van variabele winsten kan zich ook een liquiditeitsprobleem aandienen. Een persoon moet in het voorgestelde stelsel belasting betalen over de vermogensaanwas. Dit betekent dat ook over waardestijging van activa belasting betaald moet worden. Dit hoeft voor veel beleggingen geen probleem te zijn doordat een deel verkocht kan worden en daarmee geld vrijgemaakt kan worden voor de belastingaanslag. Bij minder liquide vermogen, zoals vastgoed, grond, of aandelen in een bv (die in box 3 vallen) kan er wel een liquiditeitsprobleem ontstaan. Om dit op te lossen kan de mogelijk gecreëerd worden om bij liquiditeitsproblemen belastingplichtigen een belastingschuld te laten opbouwen. Deze schuld zou een relatief lage rente moeten hebben en vervolgens naar draagkracht afgelost moeten

worden. Qua methodologie kan daarmee aangesloten worden bij het karakter van de studieschuld waar een relatief lage rente wordt gehanteerd en terugbetaling niet hoeft bij een te laag inkomen. Wel is de FNV van mening dat er voor vastgoed elk jaar toch belasting betaald dient te worden zodat er altijd een deel van de belasting meteen betaald moet worden. De huidige bedragen in box 3 voor vastgoed leiden nu niet tot grote problemen en kunnen dus als richtinggevend voor de minimale jaarlijkse voorbelasting worden gehanteerd. Op deze wijze wordt er jaarlijks ook over niet makkelijk te gelde te maken vermogensrendement belasting betaald zonder dat er liquiditeitsproblemen voor de belastingplichtige ontstaan.

1.3 BELASTINGEN EN DE WONINGCRISIS

De woningcrisis is in volle gang, terwijl wonen een mensenrecht is. Juist daarom is het goed om te kijken hoe het belastingstelsel kan bijdragen aan de betaalbaarheid van wonen. De betaalbaarheid van woningen – zowel huur als koop – staat sterk onder druk. Zo zijn er te weinig betaalbare huurwoningen beschikbaar en zijn koopwoningen dermate sterk in prijs gestegen dat steeds minder mensen een huis kunnen kopen.

De woningcrisis is echter geen natuurverschijnsel. Het belastingsysteem in Nederland heeft sterk bijgedragen aan het ontstaan van deze crisis. Zo heeft de verhuurdersheffing en het heffen van vennootschapsbelasting over winsten van woningbouwcorporaties bijgedragen aan de afname van de beschikbaarheid van sociale huurwoningen. Een andere wijze van belastingheffing op huizen zou kunnen bijdragen aan een grotere prijsstabiliteit op de woningmarkt en zou de toename van huizenprijzen kunnen dempen. Hierdoor blijft het voor meer burgers financieel mogelijk om te verhuizen naar een grotere of kleinere woning of om hun eerste woning te kopen.

Daarnaast wordt de vermogensongelijkheid bij minder sterk stijgende huizenprijzen minder aangewakkerd door de huizenmarkt. Een demping van de huizenprijsstijgingen draagt ook bij aan meer betaalbare huren. De huren in de vrije sector worden momenteel namelijk sterk opgedreven door stijgende huizenprijzen.

Huizenprijsstijgingen zijn bovendien niet in het belang van de meeste woningbezitters. Huizenprijsstijgingen zorgen voor een absolute vermogenswinst bij woningbezitters. Echter degene met het huis met de hoogste huizenprijs bij aanvang van de prijsstijging ziet zijn vermogen in absolute zin veel meer stijgen dan degene met een huis dat bij aanvang minder waard is. De absolute vermogensverschillen tussen huizenbezitters nemen dus over de tijd toe⁴. Daarnaast is de relatieve huizenprijsstijging afgelopen jaren het hoogst geweest in de Randstad. In relatieve zin gaat dus niet iedereen er even veel op vooruit. Ook dit werkt vaak in het voordeel van degenen met het meeste startvermogen. Ten slotte betalen huizenbezitters met startvermogen een lagere hypotheekrente dan starters zonder startvermogen. In praktijk betekent dit dat hypotheeklenkers per definitie niet herverdelend kunnen werken tussen huizenbezitters. Zo dragen huizenprijsstijgingen bij aan toenemende vermogensongelijkheid over de tijd.

Een ander probleem is dat woningbezitters door de stijging van de huizenprijzen een steeds groter deel van hun inkomen besteden aan woonlasten. Ook hebben huizenbezitters steeds hogere hypotheekrenten ten opzichte van hun inkomen. Dit leidt tot toegenomen financiële kwetsbaarheid van huishoudens, en van de Nederlandse economie als geheel. Van die hogere woonlasten van huurders (door de toegenomen huren) en kopers (door hogere hypotheekrenten) profiteren vooral geldverstrekkers, pandjesbazen en de makelaardij.

De toenemende vermogensongelijkheid zorgt ervoor dat de meerderheid van de kopers steeds minder biedkracht heeft. In feite komt door de huizenprijsstijgingen een steeds groter deel van de woningvoorraad bij de allerrijksten terecht. De grote meerderheid van Nederland koopt of huurt voor steeds meer geld, steeds minder huis.

Concluderend is een andere wijze van belastingheffing van de eigen woning niet alleen in het belang van huurders, maar ook van de meeste kopers. Door het dempende effect op de huizenprijsontwikkeling wordt wonen weer betaalbaarder en stabiliseert de woonquote (het percentage van het inkomen dat uitgegeven wordt aan woonlasten). Bovendien wordt de vermogensongelijkheid, die al bijzonder hoog is in Nederland, niet verder aangewakkerd door de huizenmarkt.

4 Vrijmoeth, V; *Hypotheekkrediet vergroot de ongelijkheid op de huizenmarkt (2022)*

De FNV pleit er daarom voor om het belastingstelsel zo aan te passen dat dit niet langer zorgt voor een opdrijvend effect op de huizenprijzen. Ook moeten woningbouwcorporaties niet langer worden tegengewerkt in hun publieke taak door de belastingen. Daarom moeten de vennootschapsbelasting voor woningbouwcorporaties en de verhuurdersheffing permanent afgeschaft worden zodat corporaties meer ruimte krijgen om veel woningen te bouwen, te investeren in woningverbetering en de financiële ruimte hebben om huren laag te houden.

1.4. MAAK DE ERFBELASTING EERLIJKER EN SCHAFF DE BOR AF.

Steeds grotere vermogensongelijkheid is problematisch. Erfenissen en schenkingen dragen sterk bij aan deze steeds grotere vermogensongelijkheid. Onder meer Piketty heeft dit in 2014 onder de aandacht gebracht in zijn boek 'Capital in the Twenty-First Century'. De opvattingen over hoe hoog de belastingen op erfenissen en schenkingen moet zijn, verschillen sterk in Nederland. Ook binnen de achterban van de FNV zijn er grote verschillen in opvattingen. Gemiddeld is de betaalde belasting op erfenissen 1,2% en op schenkingen 6%⁵. Vooral de vrijstellingen maken dat het gemiddelde tarief vrij beperkt is. Bij erfenissen zonder familierelatie is het gemiddelde tarief fors hoger. Een van de belastingregels die ervoor zorgen dat zeer rijke mensen minder erfbelasting betalen dan gewone mensen is de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR). Binnen deze regeling mag een erfenis in de vorm van een bedrijf bijna belastingvrij geërfd worden. Dat klinkt sympathiek, maar hoe eerlijk is het dat iemand die een bedrijf erft van 1 miljoen euro daar geen cent belasting over hoeft te betalen terwijl je als je als kind een huis van 250.000 erft daar ruim 37 duizend belasting over moet betalen?

Via de bedrijfsopvolgingsregeling (BOR) worden dan ook gemiddeld hoge vermogens overgedragen tegen een laag tarief van rijke ouders naar rijke kinderen. De regeling houdt in dat bij overdracht van een onderneming (bijvoorbeeld van ouder op kind) er vrijwel geen erf- of schenkbelasting betaald hoeft te worden. De gemiddelde overdrachtswaarde is 1 miljoen euro bij een gemiddeld tarief van 1,1%. De regeling leidt tot een aanzienlijke jaarlijkse belastingderving van ongeveer een half miljard euro per jaar zoals blijkt uit de miljoenennota. Het CPB heeft aangetoond dat de regeling niet noodzakelijk is, omdat er veelal voldoende middelen beschikbaar zijn om de erfenis- of schenkbelasting te betalen volgens de reguliere tarieven, zonder dat de continuïteit van de onderneming in gevaar komt. In de gevallen dat er onvoldoende financiële middelen aanwezig zijn is dit op te lossen met een betalingsregeling die de aanslag over de tijd uitsmeert.

Op basis van de onderzoeksresultaten van het CPB kan vastgesteld worden dat de Bedrijfsopvolgingsregeling afgeschaft kan worden en dat een betalingsregeling volstaat om de erfenis- en schenkbelasting te betalen in problematische situaties. De FNV is daarom voorstander van het afschaffen van de bedrijfsopvolgingsregeling.

3 andere manieren om weinig erfbelasting te betalen (als je geld hebt).

1. Geef alvast een deel van je erfenis aan je kinderen.
 - a. Heb je dit geld eigenlijk zelf nodig → schenk dit geld dan op papier.
2. Stop je geld in een bedrijf en je kinderen kunnen vaak zonder belasting via de BOR je bedrijf erven.
3. Richt een BV op voor je kinderen en ga daarmee zaken doen. Bij overlijden zijn je kinderen al eigenaar. Resultaat 0% belasting.

5 Zie onder meer: *Evaluatie fiscale regelingen gericht op bedrijfsoverdracht*, CPB april 2022

2. ZORG VOOR EEN EERLIJKER STELSEL VAN INKOMSTENBELASTING EN TOESLAGEN

Als FNV streven we naar een zo goed mogelijk inkomen voor mensen. Dat betekent onder meer een hoog genoeg loon, hoger (minimum-)loon, hogere uitkeringen en een hogere AOW. Uitgangspunt hierbij is dat iedereen een leefbaar loon of uitkering moet krijgen.

Om dit te garanderen moet er belasting betaald worden. Gemiddeld is deze belasting in Nederland per euro die er verdiend wordt in internationaal perspectief niet erg hoog. Echter de marginale druk kan wel heel hoog oplopen. Met de marginale druk wordt de extra belasting die betaald moet worden over €1,- extra inkomsten bedoeld. Vooral in het inkomenstraject tussen 23 en 40 duizend euro is de marginale druk erg hoog. Voor sommige mensen is de stijging van het besteedbaar inkomen bij een stijging van het brutoloon met €1,- minder dan 20 cent. Dit wordt onder meer veroorzaakt door de samenloop van toeslagen die mensen kwijtraken als ze meer gaan verdienen met de inkomensafhankelijke belastingkortingen zoals de arbeidskorting en de algemene heffingskorting.

Door de grote marginale druk hebben mensen met een inkomen tussen 23 en 40 duizend weinig voordeel van een beetje extra werken. Om meer werken lonend te maken is het van belang dat de hoge marginale druk voor deze groep sterk wordt verlaagd.

Daarnaast zien we dat er grote verschillen zijn in fiscale behandeling tussen groepen. Zo is de arbeidskorting in de loop der jaren flink verhoogd. Dat betekent dat het verschil in belastingdruk veel groter is geworden tussen werkenden en mensen met een uitkering of een vroegpensioenuitkering. Ook is het verschil in belasting- en premiedruk tussen zelfstandigen en werknemers erg groot. Voor mensen in de AOW-gerechtigde leeftijd geldt dat zij geen AOW-premie meer hoeven te betalen. Dat is weliswaar een flink fiscaal voordeel, maar door het zeer sterk oplopen van de arbeidskorting is het fiscale verschil met werkenden klein geworden.

Het kabinet wil de kinderopvangtoeslag en de combinatiekorting op termijn laten vervallen en hiervoor in de plaats kinderopvang aanbieden tegen geringe kosten. Dit is in lijn met wat FNV ook wil. Daarnaast zou de zorgtoeslag moeten worden afgeschaft en overbodig gemaakt moeten worden door de premie sterker inkomensafhankelijk te maken en de zorg voor een groter deel uit algemene middelen te financieren. In dat geval kan de nominale zorgpremie uit een laag en voor iedereen betaalbaar bedrag bestaan en zijn niet 5 miljoen mensen afhankelijk van een inkomensafhankelijke

Hoe hoog is de marginale druk?

De marginale druk geeft aan hoeveel extra belasting een persoon betaalt over 1 euro extra inkomen. Dit is iets anders dan de gemiddelde druk. Iemand met een minimumloon krijgt namelijk veel meer toeslagen dan aan belasting betaald wordt. De marginale druk gaat enkel over de extra belasting die betaald wordt als het inkomen 1 euro stijgt. Deze druk verschilt erg per persoon. Iemand die een krantenwijk heeft, betaalt bijvoorbeeld geen belasting en heeft daarmee 0% marginale belastingdruk, terwijl anderen over elke euro die ze extra verdienen soms veel meer dan de helft kwijt zijn. In Nederland is de marginale belastingdruk daarmee heel variabel. Ook tussen mensen met hetzelfde inkomen kan de druk sterk uiteenlopen. Dit komt met name door de toeslagen die situatie specifiek zijn. Een persoon met een inkomen van 30.000 en een sociale huurwoning met huurtoeslag heeft daarmee een veel hogere marginale druk dan een persoon met hetzelfde inkomen zonder sociale huurwoning. Voor een alleenstaande met twee kinderen en een sociale huurwoning is de marginelebelastingdruk bij 30.000 aan inkomen 83%. Als deze persoon geen huurtoeslag zou krijgen is de druk met 57,5% veel lager. In de onderstaande tabel wordt de situatie weergegeven voor verschillende inkomenscategorieën.

Mogelijke marginale druk bij diverse niveau's van bruto inkomen in 2022

Brutoloon	15.000	20.000	23000 = WML	30.000	38000 = modaal	50.000
Belastbaar loon	14.494	19.459	22.327	28.801	36.200	47.299
Inkomstenbelasting	5.414	7.219	8.283	10.685	13.430	17.548
Algemene heffings- korting	3.215	3.215	3.139	2.752	2.309	1.646
Arbeidskorting	1.754	3.154	3.850	4.023	4.172	3.506
Nettoloon	14.149	18.608	21.032	24.890	29.251	34.903
Zorgtoeslag	2.487	2.487	2.421	1.541	537	0
Kindgebonden budget	2.226	2.226	2.226	2.226	2.226	1.656
Huurtoeslag	3.729	3.729	3.658	2.060	308	0
Besteedbaar inkomen	22.591	27.050	29.337	30.717	32.322	36.559
Marginale druk	11%	11%	78%	83%	86%	59%

Met name voor mensen met een inkomen tussen het minimumloon en iets boven modaal kan de marginale druk erg hoog zijn. Binnen de gezinssituatie die in de tabel wordt weergegeven zien we dat het besteedbaar inkomen van iemand waarvan het loon stijgt van het minimumloon naar een modaal inkomen met slechts €2.985,- toeneemt. Dit is een dermate kleine toename dat je je terecht de vraag kunt stellen of het wel de moeite waard is om hard te werken voor een carrière.

zorgtoeslag. We noemen de kinderopvangtoeslag en de zorgtoeslag ook wel systeemtoeslagen. Het huidige financierings-systeem van kinderopvang en zorg maakt het noodzakelijk dat een (inkomens-)afhankelijke toeslag wordt verstrekt. Bij een andere wijze van financiering van zorg en kinderopvang is een zorgtoeslag of kinderopvangtoeslag niet nodig.

Afschaffen van zowel de kinderopvangtoeslag en de zorgtoeslag kan eraan bijdragen dat werken lonender wordt en de marginale druk lager wordt. De huurtoeslag en het kind-gebonden budget laten we in stand. De huurtoeslag maakt huren voor mensen met een laag inkomen die een sociale huurwoning huren beter toegankelijk. Het kind-gebonden budget is effectief tegen de armoede bij ouders met kinderen.

Het is wenselijk dat de algemene heffingskorting wordt omgezet in één nominaal bedrag dat voor elke volwassen Nederlander gelijk en volledig verzilverbaar is. Dat kan leiden tot een negatieve inkomstenbelasting. Dit biedt elke volwassen Nederlander een beperkt basisinkomen en doordat de afbouw van de algemene heffingskorting vervalt, wordt zo ook de marginale druk geringer.

Het is in zijn algemeenheid wenselijk dat de fiscale verschillen tussen de verschillende groepen beperkt worden. Progressie in het belastingstelsel zal zoveel mogelijk tot uiting moeten komen in een groter aantal schijven in de inkomstenbelasting. Verschillen in te betalen belasting komen dan primair voort uit verschil in inkomen. Dat kan onder meer worden gerealiseerd door één nominaal bedrag voor arbeidskorting, zelfstandigenaftrek en ouderenkorting op een niveau dat lager is dan het huidige niveau. Doordat de progressie in belastingtarieven tot uiting gaat komen, kunnen de afbouwtarieven in de arbeidskorting en ouderenkorting komen te vervallen. Met de afbouw van de zelfstandigenaftrek is in het vorige kabinet al begonnen en het huidige kabinet zet dat door. Het afbouwen van de zelfstandigenaftrek moet onderdeel zijn van een integraal pakket dat ook meer ruimte geeft voor collectief onderhandelen door zelfstandigen en zowel de arbeidsongeschiktheidsverzekering als de pensioenopbouw afdoende regelt.

Het is wenselijk dat de verschillen tussen werknemers en zelfstandigen op het gebied van fiscaliteit, sociale zekerheid en pensioen verminderd worden. Hierdoor worden de loonkostenverschillen tussen de verschillende groepen op de arbeidsmarkt ook verkleind en dit leidt tot een meer gelijk speelveld op de arbeidsmarkt. Mede daarom is het ook onwenselijk om fiscale subsidies op arbeid te geven. Dit verstoort de arbeidsmarkt en leidt onder de streep alleen maar tot meer winst voor bedrijven. Een voorbeeld van een onwenselijke fiscale subsidie is het Lage Inkomen Voordeel (LIV). Het huidige kabinet is voornemens om deze af te schaffen. Een ander voorbeeld is de nog recent voorgestelde Baangerelateerde Investeringskorting (BIK). Deze korting heeft maar een half jaar onderdeel uitgemaakt van het Nederlandse belastingstelsel, maar is terecht in no time afgeschaft.

De FNV wil een eerlijker en beter functionerend stelsel van toeslagen en belasting op inkomen. Dit wordt bereikt door het vergroten van het aantal belastingschijven, deze progressiever te maken, de belastingkortingen inkomens-onafhankelijk en gelijk voor zelfstandigen en werknemers te maken en de kinderopvangtoeslag en zorgtoeslag om te vormen naar een basisvoorziening.

3. ZET BELASTINGEN IN OM DE ENERGIE EN CIRCULAIRE TRANSITIE TE VERSNELLEN

De overgang naar een duurzame economie kost geld en is niet gratis. Hierbij staan wij als FNV achter het Just Transition mechanisme en zien we dat belastingen kunnen helpen om de overgang naar een duurzame economie te bevorderen en kunnen bijdragen aan een eerlijke lastenverdeling tussen burgers en bedrijven. De huidige milieuheffingen en regulerende belastingen drukken vooral op de burger en consument. Bedrijven betalen te weinig voor hun vervuiling. Maar ook bij bedrijven is de lastenverdeling oneerlijk. Met name grote en vervuilende bedrijven betalen nauwelijks milieubelasting, maar ze weten wel de weg naar de subsidiepoten goed te vinden.

De milieulasten moeten eerlijker verdeeld worden. Bovendien ontstaat milieuschade voor een groot deel in de productiefase. Het ligt daarom voor de hand om milieuheffingen in de toekomst meer te laten aangrijpen bij milieuvervuilende productieprocessen en daarmee de energietransitie en de circulaire economie te bevorderen. Primair fiscaal aangrijpen bij milieuvervuilende productieprocessen is veel effectiever, rechtvaardiger en eerlijker dan vooral burgers te laten betalen.

In Nederland wordt ongeveer 32% van de CO₂ uitstoot veroorzaakt door de industrie⁶. Een verschuiving van belasting richting productie zal de energietransitie en de transitie naar een circulaire economie daardoor sterk bevorderen. Pas in tweede instantie kunnen belastingen op burgers van invloed zijn, maar ze zijn veel minder effectief als de productiefase wordt overgeslagen. De volgende voordelen zijn te onderscheiden bij belastingen en heffingen in de productiefase:

- 1) *De vervuiler betaalt.* De maatschappelijke schade van milieuvervuiling komt zo tot uiting in de marktprijzen.
- 2) *Prikkel voor innovatie en besparen.* Investeren in schone technologie en besparen op energieverbruik leveren bedrijven direct financieel voordeel op in de vorm van lagere belastingen.
- 3) *Zo efficiënt mogelijke reductie van vervuiling.* Het leidt ertoe dat daar waar vervuiling het makkelijkst te voorkomen is, deze als eerste zal worden verminderd.
- 4) *Eenvoudig uit te voeren voor de overheid.* De overheid kan de markt haar werk laten doen en hoeft minder aanvullende regelgeving op te stellen.

6 Zie CBS het artikel 'Welke sectoren stoten broeikasgassen uit' op www.cbs.nl

Mogelijk worden belastingen op vervuilende producten doorberekend aan de consument. Dit is niet erg en het kan zelfs wenselijk zijn omdat de milieuschade expliciet wordt doorberekend aan de consument. Dit heeft invloed op de aankoopbeslissing van de eindgebruiker. Door vervuilende productie te belasten worden vervuilende producten duurder ten opzichte van duurzaam geproduceerde producten. Zo ontstaat er een stimulans voor kopers om duurzame producten te kopen. Hierbij bestaat het productieproces niet alleen uit de creatie van producten en diensten, maar ook uit transport en vervoer.

Een kanttekening bij het belasten van milieu impact is dat milieubelastingen en subsidies ook een ongewenst neven-effect kunnen hebben als ze bijdragen aan een grotere inkomens- en vermogensongelijkheid. Zo kunnen mensen met een eigen woning en eigen middelen investeren in zonnepanelen en een warmtepomp, terwijl huurders in een slecht geïsoleerd huis geconfronteerd worden met hoge en onvermijdbare energiekosten wat leidt tot schrijnende situaties van energiearmoede. Bij de vormgeving van milieubelastingen moet er daarom oog zijn voor de betaalbaarheid van onmisbare goederen en diensten.

Dat betekent niet dat de FNV tegenstander is van het via belastingen sturen op duurzamer energieverbruik. Om de transitie goed te maken, is het vereist dat ook fiscaal gestimuleerd wordt om richting een fossielvrij energiegebruik te gaan. Dat betekent onder meer het ontmoedigen van het gebruik van gas door een geleidelijke verhoging van de heffing op gas en een beperkte heffing op elektriciteit omdat elektriciteit fossielvrij opgewekt kan worden. Daarbij moet wel aandacht blijven voor de koopkracht van huishoudens zodat zij deze transitie kunnen betalen. Een succesvolle transitie vereist daarom niet alleen sturing via belastingen, ook lonen moeten hoog genoeg zijn voor normale mensen om de transitie te kunnen betalen.

Aan de bedrijvenkant geldt dat het risico van subsidieverlening kan betekenen dat er veel geld bij bedrijven terecht komt die investeren in verduurzaming, terwijl ze die investeringen ook zelf zouden kunnen betalen. In beginsel is een belasting aan de productiekant daarom een maatschappelijk efficiëntere keuze dan het verstrekken van ruime subsidies. Echter, een hoge belasting op vervuilende productie kan zorgen voor krimp van bepaalde industrieën. Hoewel de voorkeur dus uitgaat naar het belasten van vervuiling kan het in bepaalde gevallen daarom toch nodig zijn om niet enkel te belasten maar ook via subsidies de transitie in de industrie te bevorderen.

De FNV is daarom voorstander van een versnelde transitie richting belasten van vervuilende productie. Zo kan het beprijzen van luchtvervuiling heel effectief zijn om de luchtvervuiling van de Nederlandse industrie fors te reduceren⁷. Een ander goed voorbeeld van een belasting die aangrijpt in de productiefase is een CO₂ belasting voor de industrie gekoppeld aan een CO₂ grensheffing voor import van industriële producten. Bij een transitie richting het belasten van vervuiling blijft het wel steeds van belang om banen van werknemers te beschermen en waar nodig perspectief op een nieuwe carrière te bieden. Ook moet voorkomen worden dat essentiële producten en diensten onbetaalbaar worden.

⁷ Zie 'Instrumenten voor beprijzing van luchtvervuiling in de Nederlandse Industrie', CPB, 2019.

COLOFON

Uitgave FNV

Tekst Klaas Bangma en Jacob-Jan Koopmans

Contactgegevens

Voor vragen omtrent communicatie: irina.raiu@fnv.nl

Voor inhoudelijke vragen: Jacob-Jan.Koopmans@fnv.nl

Vormgeving Studio FNV

Fotografie Freepik

Druk Repro FNV

Order 241169

September 2024, © FNV

